

Dzejneica Ineta Atpile-Jugane i juos «Spuornu голу šolks»

Inga Kalva-Miņina

Ineta Atpile-Jugane, sevi raksturojūt, soka, ka jei ir ideju cylvāks, i atzeist, ka jai pateik īsaisteit dažaidūs rodūšus eksperimentūs

Pavysam naseņ – novembra beiguos – pi skaiteituoju sovu ceļu uzsokuse jauna dzejis gruomota «Spuornu голу šolks» (latvyski ‘zīds’), kurys autore ir dzejneica INETA ATPILE-JUGANE. Jaunuo gruomota aicynoj īsaviert Inetys sajiutu pasauli caur vuordu i šolka ceļu, kas atkluots autoris jaunokajūs dzejjūšs latgaliski i breineigā fotostuostā. Inetys muosys fotografis Aritys Atpilis-Donys veiduotais vizualais stuosts, kuru izdzeivoj poša dzejneica, ir par izjiutu gaiseigumu i vīglumu, kas soveigs viņ i vīneigi šolkam.

Itys gods Inetai ir bejs cīši rodūšs – septembrī izguoja juos i jaunuos muoksliniecys Īvys Širinis kūpdorbs – gruomoteņa latgališu rokstu volūdā pošim mozuokajim skaiteituojim «Burtu vuocelleite». I viel vīns puorsteigums pošai i cytim – novembrī suoce skanēt jauna dzīsmē ar Inetys vuordim «Pietura», kū izpylda Ģirts Ločmelis (jis ir ari dzīsmis muzykys autors). Itymā godā Ineta ar muosu Aritu realizēja projektu «Katram sava laimes poga» – sarunuos i fotografejuos Latgolys cylvāki Inetai i Aritai atkluoja sovy nūzeimeiguokuos vītys, lītys, nūtykumus (projekta roksti i fotografejis beja publicāti laikrokstā «Vietējā Latgales Avīze»). Lai ari pandemejis gods, sarunys laikā Ineta atkluoj, ka itys ir bejs cīši rodūšs i bogots gods.

Roksta dzejjūšs i dzīsmu tekstus

Ineta Atpile-Jugane ir cīši rodūša personeiba, i juos vuords latgaliskajā kulturvidē ir zynoms daudzim – jei na tikai roksta dzeju bārnim i pīaugušajim, bet ir ari daudz dzīsmu tekstu autore i scenariste. Inetys dzymtuo puse ir Bolvu nūvoda Bieržpiļs pogosts, bet dzeivis celi jū atva-duši iz Rēzekni.

«Spuornu голу šolks» ir autoris septeituo dzejis gruomota i pīktuo dzejis gruomota latgališu volūdā (2014. gadā jei sajieme latgališu kulturys goda bolvu «Boņuks 2013» nominacejā «Lobuokuo dzeja»). Dzejneicys rodūšajā kontā ir ari: «Neatburtā uguns» (2001), «Reveranss. Sarkans uz sarkana» (2008), «Otkon giunu sapynus» (2015), «Mūdynuot muokulūs» (2017), «Lobuo i nalobuo» (2019), «Burtu vuocelleite» (2021). Nu septeņom gruomotom treis ir paradzātys bārnū auditorejai – «Otkon giunu sapynus», «Lobuo i nalobuo» i «Burtu vuocelleite».

I. Atpile-Jugane ir latgališu kynys «Vīna vosora deļ vysu» (2012) scenareja leidzautore, eiskynys «Muola varā» (2013) i dokumentaluos kynys «Īsamirdzi zvaigzņem leida» (2015) par Latgolys dzīduotuoju Aiju Rimšu scenareju autore.

Nu muokulu da šolka

«Gribējuos kaut kū taidu šolkainu, vīglu, natveramu, pīlneigi kaut kū taidu eterisku,» stuosta Ineta, atcerūtīs gruomotys topšonys procesu. «Dūmojūt par tū, kai gruomota varātu izavērt, izreiz saprotu, ka nagrybu zeimiejumus, bet gon fotografejis.» Jau gruomotā «Mūdynuot muokulūs» Inetys dzejis ryndys papyldynuoja juos muosys Aritys fotografejis. Tai kai tei beja cīši loba sadarbeiba, i Ineta zynova, ka, kūpā struodojūt, otkol var saīt kas breineigs, jei gribēja, lai ari itei gruomota byutu muosu kūpdorbs.

Inetai pateik puorsteigt skaiteituojuos na viņ ar sovīm

tekstim, bet ari ar gruomotu dizainu. Spylgts pīmārs ir ari juos caturtais dzejis kruojums «Mūdynuot muokulūs» – augstvierteiga gruomota, kur kotrys dzejjūšs sovu dzeivi izdzeivoj, na viņ pascāts vuordūs, bet ari Aritys Atpilis-Donys fotografejuos, i viel skaiteituoju acs pīsaista gruomotys eipašuo «muokulaineiba».

Itymā gruomotā cīši lela nūzeime ir taišni šolkam. «Dūmuoju, kai tod man izmontuot tū šolku, i īguoja pruotā ideja, ka gruomotys tapšonā varātu izmontuot zeidpapeiru,» stuosta dzejneica. Fotografejuos radzamais šolks, ari dzejjūli ir purpura kruosā. Ka tei byus eistuo kruosa, Ineta sajutuse izreiz. Atkareibā nu dīnys gaismys, kod tyka uzjimtys biļdis (fotoseseja nūtyka treis dīnys daļu laikā – vīns agrys reits, i divys piecpušdīnis), ari šolks izaver cytaižuok, niansātuok atkluojūt fotostuostu i papsylgtynojūt dzejjūļu radeitū nūskaņu.

«Pi ituos gruomotys jau paguojušuo goda novembrī struodojuo Dubultu Rakstniķu nomā, varbyut deļ tam tekstūs šur tur īnuok jiurys motivs, kas man nav tik raksturīgs. Bet redz, ka tūmār tei vīta ītekmej – na tikai sajiutuos, bet ari fiziski, kur atsarūn. Bet Ventspiļs Storp-tautyskajā Rakstniķu i tulkuotuoju sātā jau saguoja dorbs ar dizaineru, tekstu nūsleipiešona da gola, da gotovam manuskriptam ar vysom biļdem, kas jau ir īsnīdzams drukuošonai,» stuosta Ineta.

Runojūt par jaunuos gruomotys prezentacejis svātkim, dzejneica soka, ka itymā laikā tys eisti nav īspiejams, bet virtualu pasuokumu jei naplānoj reikuot. «Mums ir viel vīna ideja par fotoseseju, kurā tod itys šolka ceļš nūsasliegs. Bet prezentacejis pasuokumu naplānoju, i virtuali sasatikt ar cylvākim – tys nav tys, tod jau lobuok, lai skaiteituojs paskaita gruomotu,» soka dzejneica, kura dreizumā Latgolys bibliotekom duovynuos sovu jaunū dzejis kruojumu.

Gruomotu izdavuse Latgolys entuziastu grupa «Biļdis», tei īspīsta SIA «Latgales Druka», gruomotys korektore – Sandra Ūdre. Gruomota topuse ar Valsts kulturkapitala fonda, AS «Latvijas valsts meži», bīdreibys «Latgales reģiona attīstības aģentūra», Dubultu Rakstniķu noma, Ventspiļs Storp-tautyskys Rakstniķu i tulkuotuoju sātys atbolstu.

«Burtu vuocelleite», «Laimes pogas» i «Pietura»

2021. gods dzejneicai Inetai Atpilei-Juganei ir bejs rodūšs bogots – pi skaiteituoju nūnuocs dzejis kruojums «Spuornu голу šolks» i gruomoteņa «Burtu vuocelleite»

Gruomotā «Burtu vuocelleite» sasavej Inetys i jaunuos grafiky dizaineris Īvys Širinis zeimiejumi. «Burtu vuocelleitei» izvālāts ābecis princips – alfabeta kuorteibā kotrā puslopā skaiteituoji teik īpazeistynuoti ar mozuok dzierdātim latgališu volūdys vuordim.

Jaunajā gruomotā «Spuornu голу šolks» Ineta sovy emocejis izdzeivoj na viņ dzejjūšs, bet ari eipašā fotostuostā, kū radejuse muosa Arita

Muosys Ineta (nu kreisuos) i Arita ir loba komanda, kas kūpā eistynoj interesantys idejis, atkluojūt tuos tekstūs i fotografejuos

Īva Širiņa ir Rēzeknis Tehnologeju akademiejis dizaina studeju programys absolvente, i «Burtu vuocelleite» ir juos magistra dorbs. Īva poša radeja zeimiejumus, grafiskū dizainu i gruomotys maketu, bet dzejjūšs sacerēt uzticēja dzejneicai Inetai Atpilei-Juganei.

«Itei gruomota man vairuok saīt kai puorsteigums. Tei topa paraleli munai dzejis gruomotai i beja kai rodūšs eksperiments. Itys beja taidis interesants i nabejs projekts, deļ tam ka gruomotys idejis autore beja poša muokslinica. Kab ābecite byutu taida, kai jei gryb, mes kūpā atlasejom tūs latgališu volūdys vuordus, kurus jei grybātu zeimeit. Es atficeigi piec tam raksteju mozus dzejjūleišus par tū konkretū lītu, kū Īva beja izavielejuse attāluot,» stuosta Ineta.

Viel vīns prīceigs ituo goda nūtykums ir Ģirta Ločmeļa dzīsmē «Pietura» ar Inetys vuordim. «Jau tyku sacejuse – par kū pandemejis laikā muzykantim nikas natūp, tys ir tys laiks, kod var dareit. Bet man priks par Ģirtu, kurs dora – ari pats roksta dzīsmes, popularom latvīšu dzīsmem taisa remīksus,» stuosta Ineta.

Lobs ituo goda pīdzeivuojuoms tekstūs i fotostuostūs beja ari obu muosu kūpeigais projekts «Katram sava laimes poga». «Itys projekts daudz deve mums pošom, i gribīs cerēt, ka ari cytim ļuove pasaviert iz ituum Latgolys personeibom, par kurom stuostejom, nu cyta skotupunkta. Mums pošom beja interesanti uzzynuot kū jaunu par jau zynomim cylvākim i īpazeit pavysam jaunys personeibys,» soka Ineta, pībylstūt, ka sasatykšonuos ar cylvākim radejušys daudz pozitivu breižu.

Kai Ineta raksturotu 2021. godu? «Bogots ar vysu kū, ar pozitivim nūtykumim, nadaudz itys ir ari puormaiņu i drūsmis gods, bet nūteikti – izadevs gods, i nav atšķireibys – ir voi nav pandemeja, golvanīs ir dareit.»

«Priks, ka itymā godā latgališu literatūrā ir daudz jaunu gruomotu. Verūtīs avīzēs, televizejā, navar napamaneit, ka ir daudz latgalisku interesantu projektu. Itys ir ar idejom bogots laiks. Pandemeja īvuiceja pamaineit īrostuos formys. Lai ari ir tai, ka daudzys durovys ir aiztaisātys, bet ir ari šķierbenis i lūgi,» soka Ineta.

Dzejis gruomota «Spuornu голу šolks» ir izguojuse, dzejneica ar priku dūšīs iz bibliotekom i školom, ka jū aicynuos gostūs, bet sovy jaunuos gruomotys skaiteituojim jei nūvāl: «Skaitūt dzejjūšs, īeimūt tymā munā sajiutu pasauli, nūvālu atrast sasabolsuošonu ar sevi. I, ja skaiteituojs atrass koč vīnā voi puors dzejjūšs tū sasabolsuošonu ar mani, ar munom sajiutom, tod man par tū byus priks. Ja, skaitūt gruomotu, cylvāku kaut kas puorsteigs, radeis interesi, tod tys mani īprīcynuos – ka muni vuordi līk kaidam aizadūmuot, dora kaidu bogotuoku. Lai ir daudz atkluoju!»

